

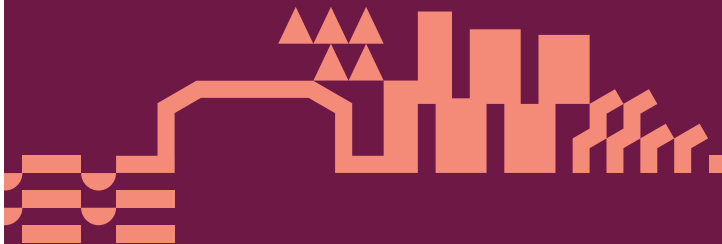

FORSVARSBYGG

Bærekraftig utvikling

av våre nasjonale festningsverk

VEILEDER

Festningen er viktig som besøksmål både for turister og lokalbefolkning.

Den er også en arena der historien møter samtiden og det sivile samfunn møter Forsvaret.

Vi trenger gode samspill mellom ulike aktører for å lykkes med en utvikling som er bærekraftig. La oss skape nytt liv på historisk grunn sammen.

Velkommen med på laget

Festningene er viktige attraksjoner i lokalsamfunnene i Norge. Som eiendomsforvalter er det vår oppgave å legge til rette for en utvikling som skaper yrende liv og holder historien i hevd. Det gjør vi ved å holde festningene åpne og tilgjengelige for besøkende, samtidig som vi leier ut bygg og uteområder til virksomheter som tilbyr opplevelser.

FNs bærekraftsmål er et nytt og viktig element i langtidsplanen for forsvarsektoren. Sammen med vår miljøstrategi, krav i gjeldende regelverk og vårt arbeid med miljøstyring etter ISO 14001, utgjør dette grunnlaget for vårt bærekraftsarbeid.

Veilederen er til deg som er involvert i utvikling på festningen eller har publikumsrettet virksomhet. Veilederen er et godt grunnlag for at vi sammen kan gjøre festningene til attraktive besøksmål og bidra til et bærekraftig samfunn. Jeg ønsker deg lykke til med arbeidet og velkommen med på laget.

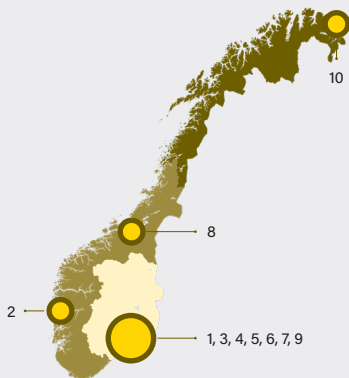
JAN ERIK JOHANSEN

Avdelingsdirektør i eiendomsforvaltning

FORSVARSBYGG

Nasjonale verdier

Vi utvikler de ti største festningsverkene som attraktive besøksmål i Norge

1) AKERSHUS FESTNING | *Oslo*
Forsvarets hovedsete, nasjonalt monument og levende byområde

4) FREDRIKSTEN FESTNING | *Halden*
Nasjonal grensevakt og regional kulturarena

7) KONGSVINGER FESTNING | *Kongsvinger*
Kulturfestningen i grenseland

8) KRISTIANSTEN FESTNING | *Trondheim*
Byens vokter og kulturpark

2) **BERGENHUS FESTNING** | *Bergen*
Kongesete og kulturpark

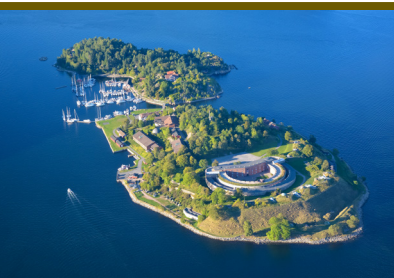
3) **FREDRIKSTAD FESTNING** | *Gamlebyen*
Byfestningen – Festningsbyen

5) **FREDRIKSVÆRN VERFT** | *Stavern*
Marineverft og kompetansebase

6) **KARLJOHANSVERN** | *Horten*
Marinesamfunn og teknologisk banebryter

9) **OSCARSBORG FESTNING** | *Drøbak*
Frihetssymbol og fjordarena

10) **VARDØHUS FESTNING** | *Vardø*
Verdens nordligste festning

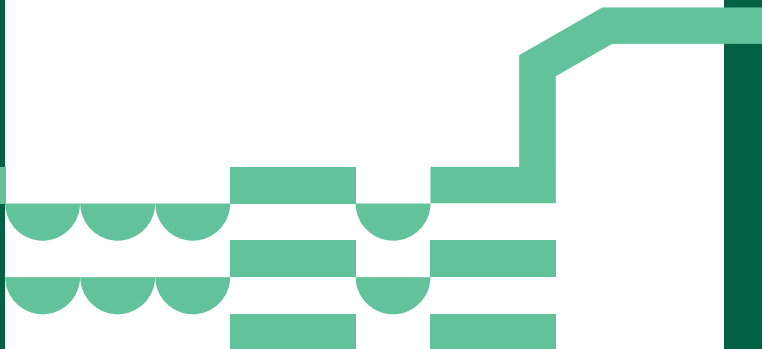
NYTT LIV PÅ HISTORISK GRUNN

Når vi tar vare på og utvikler festningene sammen, skaper vi nytt liv og bevarer historiske verdier

Våre felles verdier og prinsipper

- Festningen er åpen og tilgjengelig for alle.
- Vi viser respekt for anleggets historie og naturmangfold.
- Aktivitetene er tilpasset festningens verdighet.
- Utviklings- og vedlikeholdsarbeid følger vernebestemmelsene og styrker kvaliteten til festningen.
- Festningen er et viktig symbol for lokalt næringsliv og samfunn. Lokalbefolkningens synspunkter har betydning når det handler om ny bruk og utvikling.
- Vi jobber for at utviklingen av festningen er økonomisk bærekraftig og tar miljømessige og sosiale hensyn.

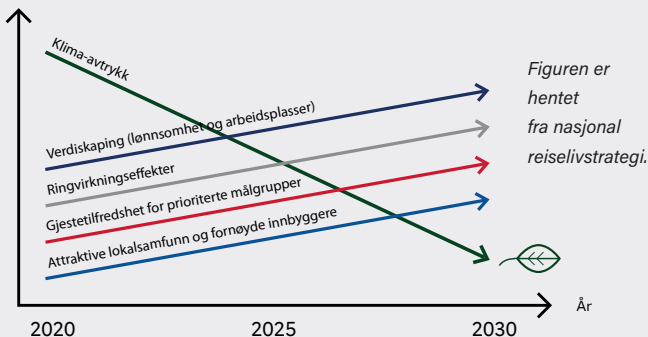
Nasjonal reiselivsstrategi er en veiviser

Nasjonal reiselivstrategi peker ut mål og retning for norsk reiseliv mot 2030. Den sier at vi skal øke verdiskapingen, gjestetilfredsheten og de positive ringvirkningene for landet og lokalsamfunn.

Utviklingen skal samtidig bidra til attraktive lokalsamfunn med fornøyde innbyggere og at Norges klimaavtrykk blir redusert.

FNs bærekraftsmål om det grønne skiftet er fundamentet for reiselivutviklingen.

Norsk reiseliv er spesielt opptatt av bærekraftsmål 8, 9, 11, 12, 13 og 17. Den nasjonale strategiens ambisjon er å bidra direkte til disse seks bærekraftsmålene gjennom valgte strategiske grep og foreslåtte satsinger og tiltak. Se illustrasjonen nedenfor.

FNs bærekraftsmål 8, 9, 11, 12, 13 og 17 er spesielt viktige for reiselivet.

Forsvarssektoren som bindeledd i samfunnet

Kulturvirksomheten bygger broer

Forsvarssektoren forvalter store deler av Norges kulturarv og kulturmiljøer og skaper kulturopplevelser over hele landet. Gjennom kulturen har forsvarssektoren en viktig rolle som brobygger i samfunnet. Vårt viktigste bærekraftsmål er å bidra til bærekraftige byer og lokalsamfunn, nedfelt i mål nummer 11.

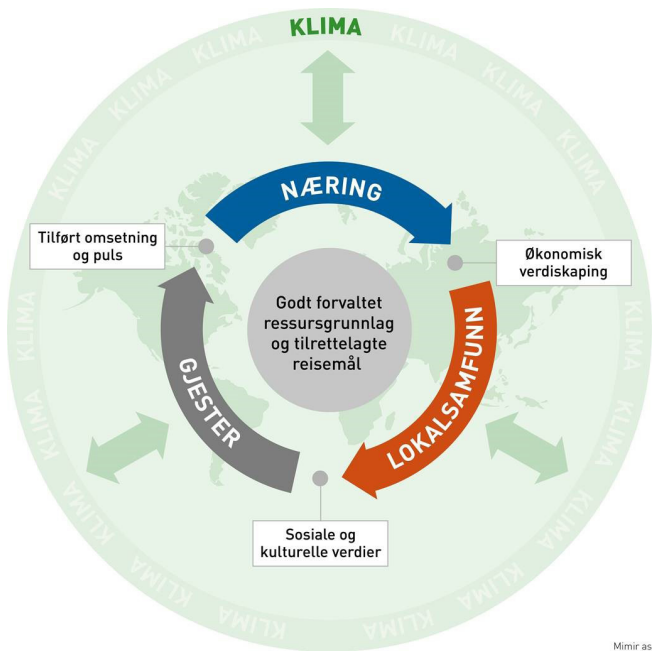
Langtidsplanen for forsvarssektoren for perioden 2021–2025 trekker fram kultur som et sentralt område der vi kan bidra til at byer og lokalsamfunn blir mer bærekraftige.

Vi trenger sterke partnerskap for å lykkes

Samarbeid gjør at vi påvirker og inspirerer hverandre. Vi har tro på at vi skaper gode bærekraftige løsninger når private og offentlige aktører jobber på lag med lokalsamfunnet. Målet vårt er at samarbeidspartnere og leietakere har meningsfull næringsaktivitet og tilbyr attraktive opplevelser til de besøkende.

Bærekraftsmål nummer 17 – Samarbeid for å nå målene, er et virkemiddel for å få til bærekraftig utvikling.

Mimir as

Figuren viser hvordan godt samspill mellom reiselivsnæringen, gjester og lokalsamfunn bygger sunne og bærekraftige reisemål. Lokalsamfunnet bidrar med sosiale og kulturelle verdier som gjør at gjester og tilreisende trives. Kjøp og salg av produkter og tjenester driver næringen videre og skaper gode forutsetninger for utvikling av lokalsamfunnet. I et globalt perspektiv viser figuren at reiselivsaktivitet påvirker hele kloden. Å ta i bruk løsninger som reduserer klimabelastningene er helt nødvendig for et vellykket reiseliv.

Figuren er utarbeidet av Mimir AS som leverer rådgivningstjenester til reiselivet i Norge.

ET BÆRE- KRAFTIG REISELIV

Hvordan gjør vi det?

Det viktige samspillet

Natur, kultur og miljø

Sosiale verdier

Økonomi

De grunnleggende prinsippene for bærekraftig reiseliv bygger på FN og WTOs (World Tourism Organisation) forståelse av bærekraftbegrepet.

Å ta vare på natur, kultur og miljø

- Kulturell rikdom
- Landskapets fysiske og visuelle integritet
- Biologisk mangfold
- Rent miljø og ressurseffektivitet

Å bygge sterke sosiale verdier

- Lokal livskvalitet og sosial verdiskaping
- Lokal kontroll og engasjement
- Jobbkvalitet for reiselivsansatte
- Gjestetilfredshet og trygghet = opplevelseskvalitet

Å ha næringsaktivitet med levedyktig økonomi

- Lokal verdiskaping gjør destinasjonene økonomisk levedyktige og konkurransedyktige
- Reiselivsbedriftene er økonomisk levedyktige og konkurransedyktige

Å ta vare på natur, kulturminner og miljø

Festningen er et fredet nasjonalt kulturminne. Vedlikehold og skjøtsel gjør vi i samråd med fagekspertise og vernemyndigheter.

Festningen har store parkanlegg. Vi tilrettelegger turstier for gående og syklende, og utviklingen av festningen tar så langt det er mulig hensyn til prinsippet om fri ferdsel og å unngå privatisering av friområder.

Det er et rikt naturmiljø og naturmangfold på festningen. Det er skjøtelsesplanene som forteller oss når og hvordan vi best tar vare på omgivelsene.

Vi ønsker å bidra til

- at festningens kulturminneverdi blir ivaretatt.
- at naturverdiene på festningen tas vare på.
- at det tilrettelegges for pollinerende insekter.

Foto: Forsvarsbygg

Å bygge sterke sosiale verdier

Reiseliv er ikke et mål i seg selv, men et verktøy for å bygge bærekraftige lokalsamfunn. Festningen er åpen og tilgjengelig for alle. Målet er at gjestene våre opplever kvalitet og får mulighet for å lære noe nytt gjennom å besøke oss.

De beste utviklingsprosjektene drives i samarbeid med lokalsamfunnet. Det er her det sterke engasjementet og kunnskapen om muligheter og behov ligger.

Vi ønsker å bidra til at

- gode bosteder er gode besøksmål.
- reiselivsaktører utvider tilbudet til lokalbefolkningen.
- lokalt næringsliv og mulighet for arbeidsplasser vokser.

Om oss

Vi er et uavhengig kultur- og kunstsenter som jobber for å skape et inkluderende og trygt miljø for alle. Vi er stolte av å være et av de mest progressive og inkluderende senterne i Norge.

#DYSTURB

HUEI CHAM CITY, VIETNAM
JUNE 22, 2017

"THE PINK CHOICES" SHOWS THE LOVE BETWEEN COUPLES IN THE LGBT+ COMMUNITY, FEEDING ON LOVING SPACES, AFFECTIONATE TOUCHES, AND THE SYNCHRONIZED RHYTHM OF LOVERS SHARING LIFE TOGETHER.

PHAN THỊ THUY VY, 26, AND DANG THỊ THUY SAI, 26, BOTH STUDENTS, RELAX AND WATCH TELEVISION AT THE END OF THE DAY. THEY HAVE BEEN TOGETHER FOR A YEAR.

VIETNAM HAS HISTORICALLY BEEN UNWELCOMING TO GAY-SEA RELATIONSHIPS, BUT THE COMMUNIST GOVERNMENT IS CONSIDERING RECOGNIZING SAME-SEX MARRIAGE, WHICH WOULD MAKE IT THE FIRST ASIAN COUNTRY TO DO SO. DESPITE FACT WOMAN RIGHTS ISSUES AND A LONG-STANDING STIGMA.

PHOTO BY PHAN KHA AN
@PHAN_KHA_AN

MAKE IT! ON DYSTURB.COM
@DYSTURB

Foto: Forsvarsbygg

Å ha næringsaktivitet med levedyktig økonomi

Festningene har flere millioner mennesker på besøk hvert år¹ og er derfor arenaer for lokal verdiskaping hele året. Gjestene er en blanding av lokale fastboende som jevnlig bruker festningsområdet som tur- og rekreasjonsområde i tillegg til andre tilbud, tilreisende nordmenn som søker historisk og kulturell inspirasjon og utenlandske turister som utforsker Norge som reisemål.

1) 2,9 millioner besøkende i 2022 (Tall fra Forsvarsbyggs årsrapport)

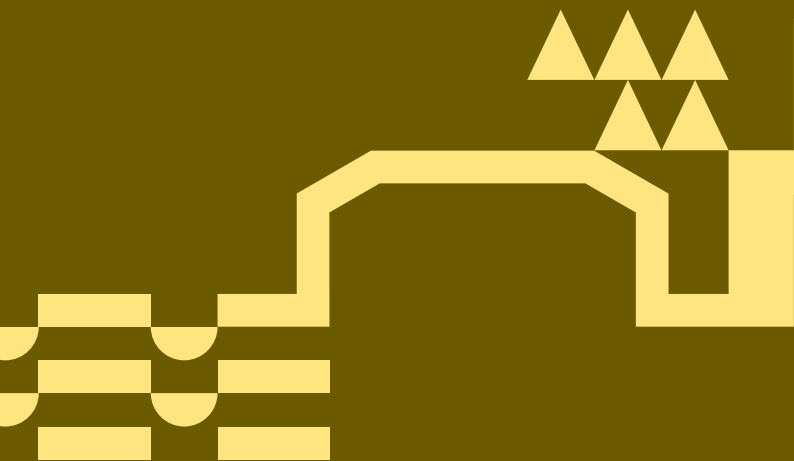
Vi ønsker å bidra til at

- sivile aktører på festningen skaper verdier gjennom å tilby opplevelser innen kultur, reiseliv og annen næring. Verdiskapingen bidrar til attraktive lokalsamfunn der lokal handel blomstrer og skaper et levedyktig og langsiktig perspektiv for aktørene.
- verdiene Forsvarsbygg skaper gjennom å leie ut områder og lokaler brukes til vedlikehold av festningene. Verdiskapingen bidrar til at festningene oppleves som levende kulturminner der byggene og områdene blir brukt og tatt vare på.

Foto: Forsvarsbygg

Å FYLLE VERTSKAPS- ROLLEN

Vertskapsfunksjonen på festningen er viktig for alle deler av bærekraftbegrepet.

Alle er ambassadører for festningen. Alle bidrar til fellesskapet når vi tar vare på våre besøkende.

Forsvarsbygg har et spesielt ansvar for lokal koordinering og tilrettelegging av fellesgoder.

Samarbeid er nøkkelen til vellykket utvikling

Grønne arrangementer på Bergenhus festning

Miljøsatsingen og forpliktelsen til Bergen Live om å være en bærekraftig og grønn konsertarrangør imponerer. De er et godt eksempel på hvordan seriøse og profesjonelle leietakere er med å drive utviklingen av festningen sammen med oss som forvalter den.

I 2020 ble de sertifisert som Miljøfyrtårn. I tillegg har de forpliktet seg til Live Nation sine internasjonale miljø og klimamål. De viktigste målene handler om å redusere klimagassutslipp, redusere avfall og utvikle samarbeid med leverandører, partnere og organisasjoner som også har et helhetlig bærekraftig perspektiv.

– Vi ønsker å være en pådriver for å skape god samhandling om utvikling på festningen. Bergen Live er en viktig aktør som bidrar til at andre leietakere velger festningen som arena. Det gir oss muligheten til å bygge opp Bergenhus festning som en foregangsarena for grønne arrangementer, sier tidligere festningsforvalter Vidar Stusdal Fyllingsnes på Bergenhus festning.

Det viktigste neste steget er å sørge for 100 prosent dekning av faststrøm på festningen.

– Faststrømdekningen vil fjerne behovet for drivstoffdrevne aggregater ved arrangementer,

Foto: Jarle Moe

sier festningsforvalter Fyllingsnes. Hensikten med miljøarbeid er å minimere vår negative påvirkning på miljø og klima, inkludert natur og kulturminner i nærmiljøet vårt.

– Vi er glade for å være del av et nettverk av leverandører, samarbeidspartnere og kunder som også prioriterer hensyn til miljø og klima høyt, sier daglig leder Frank Nes i Bergen Live & Bergenfest.

At Bergen Live investerer i festningen, er en del av den langsiktige leieavtalen de har med Forsvarsbygg.

Les mer om
miljøatsingen
til Bergen Live

FORSVARSBYGG

Besøksadresse
Grev Wedels plass 5
0151 Oslo

Postadresse
Postboks 405 Sentrum
0103 Oslo

Kontakt oss
+47 468 70 400
servicesenter@forsvarsbygg.no forsvarsbygg.no